INTERNATIONAL OMSÆTNING AF LANDBRUGSPRODUKTER

A. P. JACOBSEN

Den internationale omsætning kan betragtes som funktion af produktion og forbrug. Det turde derfor være nærliggende at se på, hvad der står til rådighed for produktionen og hvor stort antallet af forbrugere er, samt at undersøge forudsætninger for udvekslingen mellem landene, at konstatere den stedfindende omsætning og at overveje fremtidige muligheder.

Jordklodens samlede overflade andrager ca. 51.000 mill. ha.

Deraf udgør vand	71 %
skov	8 %
bebyggelser, golde bjerge og ørken	13,5 %
landbrugsareal	7,5 %

Disse 7,5 % udgør 3.800 mill. ha., hvoraf 1.400 under plov og 2.400 i permanent græs.

Jordens samlede befolkning for 1956 er opgjort til 2.735 mill. og udgør i dag formentlig mindst 2.800 mill. Det giver en befolkningstæthed på gennemsnitlig 0,70 person pr. ha. landbrugsareal, hvilket netop er halvt så mange som i Danmark, der har 1,4 indb. pr. ha.

Jordens landbrugsareal er fordelt på et stort antal lande, måske over 150, der omtrent danner ligeså mange økonomiske enheder.

Landene er ikke alene højst forskellige af størrelse, men varierer også stærkt såvel i klima og jordbund som i befolkningstæthed, erhvervsforhold, og levevis m. m.

Ingen af landene har alle de råstoffer og fabrikationer, som er nødvendige til forsyning med alt hvad der bruges til den nuværende materielle standard eller til at holde den vedlige. Selv de største lande som U. S. A. og Rusland er henvist til udveksling med andre lande.

Det er dog ikke alene den absolutte mangel på en eller flere varer, der er afgørende, det er også og ikke mindst den relative rigelighed eller knaphed, som gør udvekslingen fordelagtig.

Produktionsbetingelser og vilkår er afgørende for, hvilke produktioner, der opstår i et land, og det aftagende merudbytte i forbindelse med priser og prisrelationer er bestemmende for de enkelte produktioners omfang.

Derved bliver produktionerne af forskellig størrelse i forhold til hjemmeforbruget, således at der bliver overskud af nogle og underskud af andre, hvilket så kan udlignes ved udveksling mellem landene. Derimod er teorien om, at produktionen bør henlægges til det land, hvor produktionen er billigst grundforkert, da »billigheden« aftager med produktionens størrelse, efterhånden som merproduktionen bliver dyrere at fremstille.

Det ville være uoverkommeligt at karakterisere eller beskrive hvert enkelt land; man må prøve at inddele dem i grupper. Vi har jo den geografiske inddeling i verdensdele, men den er ikke tilstrækkelig, når man tænker på produktion og forbrug.

Ud fra et mangeårigt arbejde med dette problem og udfra de stedfindende, faktiske omsætninger inden for et mindre antal lande har jeg fundet, at følgende træk i den økonomiske struktur er mest afgørende for et lands stilling i omsætningen, nemlig:

1. Befolkningstæthed d. v. s. det antal indbyggere, et land har pr. ha. landbrugsareal, ikke pr. ha. af det totale areal, som almindeligvis anføres. Stor befolkningstæthed medfører stort behov i forhold til landbrugsarealet.

2. Industrialiseringsgrad, hvorved her forstås den procent af den samlede befolkning, som endnu er tilbage ved landbruget. Stærk industrialisering giver mulighed for større produktion i landbruget, både pr. ha. og pr. mand samt større produktion i det hele taget og dermed større købeevne.

Det er jo efterhånden velkendt at udspaltning eller afvandring fra landbruget til andre erhverv er nødvendig og ligefrem en forudsætning for økonomisk fremgang. Den kan også betegnes som fremadskridende arbejdsdeling. Og uden arbejdsdeling, ingen økonomisk udvikling.

Som eksempler kan nævnes procent af befolkningen ved landbruget i

	1880	1900	1930	1956
Danmark	50	40	30	19
Tyskland	40	30	20	13

I. LANDENES ØKONOMISKE STRUKTUR

Inddeling efter to faktorer giver 4 grupper og i mit første forsøg 1954[1]) kom jeg til nedenstående placering af de enkelte lande og verdensdele.

Det statitiske grundlag var spinkelt og inddelingen temmelig grov. Tallene i 3. kolonne er fundet ved multiplikation af første og anden talrække.

Til *gruppe 1,* de tyndtbefolkede og svagt industrialiserede, er henregnet Centralamerika, Sydamerika, Afrika, Tyrkiet, Rusland og Irland. Disse lande og verdensdele har kun 0,23 til 0,60 indb. pr. ha. landbrugsareal og har endnu 50–70 % af befolkningen ved landbruget. Der savnes industrielle hjælpemidler. Produktionen kan ikke være stor hverken pr. ha eller

[1]) Andelsbladet for 21. jan. 1954 og Agrarwirtschaft for juli samme år.

	Antal indbyggere pr. ha landbrugs-areal	Procent af totalbefolkningen ved landbrug	Antal personer ved landbruget pr. 100 ha landbrugsareal
Gruppe 1.	*Tyndt befolket – svagt industrialiseret*		
Centralamerika	0,40	66	26
Sydamerika	0,34	59	20
Afrika	0,23	73	16
Tyrkiet	0,57	60	34
Rusland	0,60	57	34
Irland	0,62	49	30
Gruppe 2.	*Tæt befolket – svagt industrialiseret*		
Asien	1,65	70	116
Italien	2,2	42	93
Grækenland	1,7	59	103
Portugal	1,7	45	74
Spanien	1,5	65	97
Gruppe 3.	*Tyndt befolket – stærkt industrialiseret*		
Canada	0,23	27	6
USA	0,34	15	5
Australien	0,025	14	1
New Zealand	0,15	17	3
Danmark	1,38	21	29
Sverige	1,70	25	42
Frankrig	1,40	26	38
Gruppe 4.	*Tæt befolket – stærkt industrialiseret*		
Belgien	4,9	12	58
Holland	4,3	20	87
Vesttyskland	3,8	14	53
England (UK)	3,6	5,5	20
Schweiz	3,5	20	70
Norge	2,2	22	48
Luxembourg	2,1	17	36
Østrig	2,0	22	43

pr. mand, og levefoden er følgelig lav. De har rigeligt med levnedsmidler eller kunne let have det, men overskudet af landbrugsvarer er forholdsvis lille, og består ofte af enkelte klimabestemte specialiteter.

En senere undersøgelse[2]) har vist, at nogle af landene i Centralamerika omkring det Karibiske hav er tæt befolkede, især Haiti, Trinidad, Jamaica og Portorico, som derfor skulle henføres til gruppe 2. Det samme gælder Ægypten, der således afviger fra det øvrige Afrika. Desuden kan tilføjes, at Jugoslavien, Polen, Ungarn og Rumænien, som ikke er nævnt i oversigten må henregnes til gruppe 1.

[2]) Tolvmandsbladet nr. 1 1959: Landenes økonomiske struktur og forsyningsmuligheder.

Til *gruppe 2* er henført Asien, Italien, Grækenland, Portugal og Spanien, som tætbefolkede og svagt industrialiserede med ca. 2 indb. pr. ha landbrugsareal og 50–70 % af befolkningen ved landbruget. Skønt der således er mange mennesker pr. ha ved landbruget, er produktionen i almindelighed ikke stor pr. ha, fordi der savnes industrielle hjælpemidler, og produktionen pr. mand er meget lille. Levefoden er lav, og købeevnen ringe.

Asien omfatter imidlertid højst forskelligartede lande. De vestlige områder undtagen Israel er tyndt befolkede ligesom Tyrkiet, medens de østlige og navnlig de sydøstlige er meget tæt befolkede. Det gælder især Indonesien med 7,37 indb. pr. ha samt Korea, Japan, Ceylon, Vietnam og Thailand medens Indien, Burma og Kina kun har godt 2 indb. pr. ha.

Stor befolkningstæthed og ringe købeevne er dog ingenlunde ensbetydende med mangel på levnedsmidler, det nødvendiggør blot, at kosten må være mere vegetabilsk end i rigere lande, hvis de vil eller må nøjes med egen produktion. Ris, gemyse, oliefrø, frugt og fisk samt små mængder mælk og lidt kød kan give en udmærket ernæring, og faktisk har befolkningen selv i det fjerne Østen tilstrækkeligt at spise eller kunne let have det ved bedre sociale tilstande.

Landene i *gruppe 3* er tyndt befolkede og stærkt industrialiserede. De oversøiske områder Canada, U. S. A., Australien og New Zealand har ca. 1/3 eller endnu færre indbyggere pr. ha og kun 14 til 27 % af befolkningen tilbage ved landbruget. Her er rigeligt med jord, samtidig med at alle tekniske hjælpemidler står til rådighed. Produktionen pr. ha er ikke særlig stor, det behøver den ikke at være, da produktionen pr. mand alligevel kan være og er overordentlig stor. Levefoden er derfor høj. Det er verdens største overskudslande og eksportører af landbrugsprodukter. Danmark, Sverige og Frankrig hører til samme gruppe, men de er tættere befolket og knap så stærkt industrialiserede. Danmark har den største produktion både pr. ha og pr. mand og har derfor det største overskud.

I *gruppe 4* findes de tætbefolkede og stærkt industrialiserede, vesteuropæiske lande. Belgien er tættest befolket med 5 indb. pr. ha, derefter kommer Holland med 4,3, Vesttyskland med 3,8, England (UK) med 3,6, fulgt af Schweiz, Norge og Østrig. I disse områder er altså knapt med jord, men da landene er stærkt industrialiserede – de har kun 5–22 % af befolkningen ved landbruget –, er landbrugsproduktionen stor pr. ha og ligeledes stor pr. mand ved landbruget, hvilket dog ikke forslår til den store befolkning. Købeevnen er stor og levefoden høj, hvorfor disse lande er verdens største importører af landbrugsprodukter. Enkelte af dem, og især Holland er samtidig eksportører af kostbare spiseafgrøder samt af animalske levnedsmidler, som imidlertid er fremstillet på basis af importerede foderstoffer. Stærkest industrialiseret er England, der kun har ca. 5 % af befolkningen ved landbruget og kun 20 personer ved landbruget for hver 100 ha.

Til denne gruppe hører også Hongkong, Israel, Japan og Tjekkoslovakiet.

Det forekommer mig, at de anførte data og betragtninger giver gode fingerpeg om, hvor der kan ventes overskud, og hvor der kan ventes at være indførselsbehov.

II. DEN FAKTISKE OMSÆTNING

Mere konkrete oplysninger om den øjeblikkelige situation får man ved at udfinde den faktiske omsætning på grundlag af landenes handelsstatistik. Tallene er ganske overvejende udregnet på grundlag af FAO's årbøger.

Da de fleste lande er eksportører og importører af samme vare og driver handel med et stort antal lande, er det imidlertid vanskeligt at få overblik over omsætningen, når både indførsel og udførsel skal anføres.

I årene omkring 1924 udarbejdede jeg sammen med min medarbejder E. Biermann i Berlin en speciel opgørelsesmetode, som giver et brugeligt og let overskueligt billede.

Først udregnes landets nettoeksport eller nettoimport af hver enkelt vare, hvorved opnås at landet kun kommer til at figurere en gang nemlig enten som nettoeksportør eller som nettoimportør. I reglen er et land ganske overvejende det ene eller det andet, og nettotallet viser landets faktiske bidrag til eller aftræk fra den øvrige verden.

Nettoeksporterne ordnes efter størrelse og lægges sammen, hvorefter udregnes procent for hvert land af den samlede nettoeksport. Det tilsvarende gøres med nettoimportlandene og begge kategorier opføres i et skema som følgende over produktion og omsætning af sukker 1956.

Tilsvarende oversigter har jeg i tidens løb fået udarbejdet over omsætningen af de mest betydende landbrugsprodukter i visse år især 1925, 1938 og 1950–54 samt for 1956 eller 1957. Arbejdet er udført af E. Bierman, S. P. Jensen, Th. Larsen og Schmidt Mortensen med assistance af Aage Due.

Det er et meget stort materiale, som desværre aldrig er blevet samlet, men kun offentliggjort brudstykvis i forskellige danske landbrugsblade navnlig Andelsbladet, Vort Landbrug og Jydsk Landbrug samt i beretning fra den internationale konference for landøkonomer i U. S. A. 1952 og i beretning fra Hochschultagung i Kiel 1957.

I det følgende skal anføres nogle led fra hver af de nyeste for håndenværende oversigter. De viser produktionens størrelse, samlet nettoeksport og samlet nettoimport og desuden de største eksportlandes og de største importlandes andele deri, således at man let kan beregne de absolutte mængder for hvert land.

Produktion og omsætning af sukker 1956.

Produktion 41,3 mill. tons centrif. (Deraf 25,0 af sukkerror, 16,3 af sukkerroer).
Nettoeksport 14,3 mill. tons. Nettoimport 14,5 mill. tons.

Nr.	Netto-eksport	1000 t	%
1	Cuba	5381	37,6
2	Porto Rico	1029	7,2
3	Hawai	990	6,9
4	Filippinerne	937	6,5
5	Australien	751	5,2
6	Dom. Republik	696	4,9
7	Formosa	652	4,6
8	Mauritius	540	3,8
9	Peru	434	3,0
10	Jamaica	379	2,6
11	Frankrig	348	2,4
12	Brit. Guyana	250	1,7
13	Reunion	186	1,3
14	Syd-Afr. Union	183	1,3
15	Indonesien	179	1,3
16	Barbados	142	1,0
17	Fiji Øerne	132	0,9
18	Guadeloupe	123	0,9
19	Tjekkoslovakiet	109	0,8
20	Mozambique	100	0,7
21	Haiti	83	0,6
22	Belg. + Luxembourg	83	0,6
23	Martinique	72	0,5
24	Polen	66	0,5
25	Colombia	65	0,5
26	St. Kitts-Nevis	49	0,3
27	Østtyskland	46	0,3
28	Venezuela	34	0,2
29	Mexico	33	0,2
30	Angola	32	0,2
31	Trinidad og Tobago	32	0,2
32	Danmark	32	0,2
33	Ryukyu Øerne	30	0,2
34	Antigua	27	0,2
35	Andre lande	85	0,6
	I alt ..	14310	99,9

Nr.	Netto-import	1000 t	%
1	USA	5699	39,2
2	England	1734	11,9
3	Japan	1190	8,2
4	Canada	669	4,6
5	Indien (1955)	450	3,1
6	Fr. Marokko	317	2,2
7	Iran	293	2,0
8	Vesttyskland	282	1,9
9	Mal. – Singapore	225	1,5
10	Svejts	222	1,5
11	Ceylon	206	1,4
12	Holland	179	1,2
13	Algier	172	1,2
14	Norge	170	1,2
15	Irak	153	1,1
16	Finland	145	1,0
17	USSR	128	0,9
18	Portugal	127	0,9
19	Sudan	124	0,9
20	Korea	123	0,8
21	Jugoslavien	120	0,8
22	Grækenland	99	0,7
23	New Zealand	96	0,7
24	Pakistan	95	0,7
25	Jordan	92	0,6
26	Fr. Vest Afrika	87	0,6
27	Chile	79	0,5
28	Tunis	77	0,5
29	Sverige	75	0,5
30	Uruguay	69	0,5
31	Hong-Kong	60	0,4
32	Østrig	59	0,4
33	Nigeria	58	0,4
34	Viet-Nam	53	0,4
35	Israel	52	0,4
36	Rhodesia + Nyasaland	50	0,3
37	Syrien	46	0,3
38	Irland	46	0,3
39	Kina	44	0,3
40	Kenya	42	0,3
41	Aden	41	0,3
42	Bolivia	41	0,3
43	Ghana	35	0,2
44	Libanon	33	0,2
45	Togoland	27	0,2
46	Andre lande	345	2,4
	I alt ..	14529	99,9

1. *Hvede og hvedemel 1956.* Produktion 231,6 mill. t hvede.
   Nettoeksport: 28 mill. t. Nettoimport: 26 mill. t.
   Eksportlande: U. S. A. 43,2, Canada 32,1, Australien 12,2, Argentina 9,1, Uruguay 1,6 %.
   Importlande: England 20,1, Vesttyskland 10,2, Japan 8,9, Brasilien 5,7, Jugoslavien 5,1, Indien 4,2, Holland 3,3, Polen 2,9, Ægypten 2,5, Belgien-Lux. 2,1 %.

2. *Rug 1956.* Produktion 28,5 mill. t.
   Nettoeksport: 1.058.000 t. Nettoimport: 970.000 t.
   Eksportlande: Canada 26,4, Vesttyskland 20,5, U. S. A. 17,5, Argentina 14,9, Rusland 14,9, Ungarn 3,9 %.
   Importlande: Polen 31,9, Danmark 13,9, Finland 12,9, Belgien 8,9, Holland 8,9, Norge 5,8 %.

3. *Byg 1956.* Produktion 89,0 mill. t.
   Nettoeksport: 5,58 mill. t. Nettoimport: 5,83 mill. t.
   Eksportlande: Canada 31,6, U. S. A. 20,7, Australien 11,2, Argentina 10,4, Fr. Marokko 8,0, Syrien 5,4, Iraq 5,2, Rusland 3,3 %.
   Importlande: Vesttyskland 30,2, Japan 15,8, England 11,7, Holland 11,0, Belgien 9,9 %.

4. *Havre 1956.* Produktion 68,8 mill. t.
   Nettoeksport: 1,1 mill. t. Nettoimport: 1,05 mill. t.
   Eksportlande: U. S. A. 32,1, Argentina 25,8, Australien 18,5, Canada 14,1, Rusland 5,5, Tyrkiet 1,8 %.
   Importlande: Holland 26,7, Vesttyskland 20,6, Schweiz 13,0, Belgien-Lux. 10,0, Italien 8,3, Sverige 3,3, Finland 2,9 %.

5. *Majs 1956.* Produktion 177,9 mill. t.
   Nettoeksport: 6,15 mill. t. Nettoimport: 5,91 mill. t.
   Eksportlande: U. S. A. 48,1, Argentina 17,3, Sydafrika 14,1, Rumænien 4,5, Fr. Marokko 2,2, Angola 2,1 %.
   Importlande: England 26,5, Vesttyskland 11,5, Holland 10,9, Italien 7,4, Frankrig 7,0, Belgien-Lux. 6,5, Japan 5,8, Canada 2,9 %.

6. *Hvede, rug, byg, havre og majs tilsammen 1956.* Produktion 605,9 mill. t.
   Nettoeksport: 40,7 mill. t. Nettoimport: 38,6 mill. t.
   Eksportlande: U. S. A. 41,1, Canada 27,1, Argentina 11,4, Australien 10,4, Fr. Marokko 1,8 %.
   Importlande: England 19,4, Vesttyskland 13,2, Japan 9,3, Holland 6,5, Belgien-Lux. 4,5, Brasilien 3,9, Jugoslavien 3,4, Italien 3,3, Indien 2,8, Polen 2,8, Frankrig 2,4, Schweiz 2,3, Ægypten 1,9, Østrig 1,8, Norge 1,4 %.

7. *Ris 1956.* Produktion 215,2 mill. t.
Nettoeksport: 5,65 mill. t. Nettoimport: 5,16 mill. t.
Eksportlande: Burma 33,0, Thailand 22,4, U. S. A. 16,3, Italien 6,2, Kina 6,1, Ægypten 3,8, Formosa 1,9, Brasilien 1,8 %.
Importlande: Indonesien 14,8, Japan 14,7, Mal.-Singapore 10,1, Ceylon 9,5, Pakistan 7,4, Indien 5,5, Hongkong 5,3, Kuba 2,6, Rusland 2,3, Vesttyskland 2,2 %.

8. *Hirse (Milokorn) 1956.* Produktion 77,2 mill. t.
Nettoeksport: 1,73 mill. t. Nettoimport: 1,74 mill. t.
Eksportlande: U. S. A. 79,9, Argentina 9,8, Australien 3,0, Fr. Marokko 1,4, Sudan 1,0 %.
Importlande: England 23,6, Holland 17,8, Belgien 15,8, Danmark 12,6, Norge 6,3, Vesttyskland 6,0, Sverige 4,2, Israel 4,1 %.

Mærk: Angivelser af produktionens størrelse for de følgende varer (nr. 9–36) omfatter ikke Rusland. I enkelte tilfælde er Ruslands produktion dog nævnt særskilt.

9. *Kondenseret og tørret mælk 1956.* Produktion 4,2 mill. t.
Nettoeksport: 750.000 t. Nettoimport: 702.000 t.
Eksportlande: Holland 39,1, U. S. A. 34,5, Australien 8,4, New Zealand 7,1, Danmark 6,1 %[3]).
Importlande: Philippinerne 13,5, Malaya-Singapore 12,8, Indien 6,0, Venezuela 5,7, Indonesien 5,6, Thailand 5,3, England 3,6, Japan 3,0, Vietnam 2,7, Grækenland 2,4, Burma 2,4 %.

10. *Ost 1956.* Produktion 2,9 mill. t.
Nettoeksport: 371.000 t. Nettoimport: 310.000 t.
Eksportlande: New Zealand 24,5, Holland 24,3, Danmark 15,6, U. S. A. 14,6, Schweiz 5,4, Australien 4,6, Finland 3,5, Frankrig 2,2 %.
Importlande: England 44,2, Vesttyskland 21,3, Belgien-Lux. 11,3, Algier 4,2, Grækenland 2,3, Venezuela 1,9 %.

11. *Smør 1956.* Produktion 3,9 mill. t.
Nettoeksport: 540.000 t. Nettoimport: 504.000 t.
Eksportlande: New Zealand 30,7, Danmark 22,4, Australien 15,6, U. S. A. 13,7, Holland 5,9, Sverige 3,1, Argentina 3,0, Finland 1,9 %.
Importlande: England 70,6, Vesttyskland 6,9, Frankrig 2,6, Italien 2,0, Østtyskland 1,4, Schweiz 1,2 %.

[3]) 1957 var U. S. A. langt foran Holland.

12. *Okse- og kalvekød* (incl. levende kvæg) *1956*. Produktion 25,8 mill. t. Nettoeksport: 1.238.000 t. Nettoimport: 1.210.000 t.
Eksportlande: Argentina 32,0, Irland 14,7, Australien 10,3, New Zealand 9,6, Danmark 9,5, Jugoslavien 2,8, Fr. V. Afrika 2,7, Uruguay 2,3 %.
Importlande: England 49,2, Vesttyskland 14,8, Italien 7,4, Nigeria 2,1, Rusland 1,9, Hongkong 1,8, Grækenland 1,7, Ghana 1,7 %.

13. *Fåre- og lammekød 1956*. Produktion 4,1 mill. t.
Nettoeksport: 392.000 t. Nettoimport: 393.000 t.
Eksportlande: New Zealand 70,4, Argentina 14,3, Australien 8,9, Uruguay 2,0, Irland 1,5 %.
Importlande: England 89,3, Rusland 3,1, Frankrig 2,3, Grækenland 1,5 %.

14. *Svinekød incl. bacon og levende svin 1956*. Produktion 20,8 mill. t. Nettoeksport: 593.000 t. Nettoimport: 574.000 t.
Eksportlande: Danmark 42,7, Polen 10,8, Holland 9,4, Kina 9,1, Ungarn 5,2, Argentina 4,2, Canada 4,2 %.
Importlande: England 59,8, Vesttyskland 11,8, Hongkong 9,8, Rusland 3,3, Cuba 2,8, Italien 2,1, Østrig 1,9, Ghana 1,0 %.

15. *Andet kød 1956*. (Slagteaffald, fjerkræ m. m.). Produktion 10,2 mill t. Nettoeksport: 268,000 t. Nettoimport: 244.000 t.
Eksportlande: U. S. A. 25,0, Argentina 16,4, Holland 12,3, Danmark 11,2, Australien 9,0, New Zealand 7,5 %.
Importlande: England 39,3, Vesttyskland 38,1, Italien 8,2, Israel 4,5, Schweiz 3,3, Sverige 1,2, Hongkong 1,2 %.

16. *Æg i skal samt flydende og tørrede 1957*. Produktion 10,9 mill t. Nettoeksport: 500.300 t. Nettoimport: 456.300 t.
Eksportlande: Holland 31,7, Danmark 20,6, Finland 10,0, Kina 8,5, Australien 4,7, Polen 4,5, U. S. A. 4,3 %.
Importlande: Vesttyskland 54,9, Italien 10,4, Venezuela 5,3, Hongkong 4,6, Schweiz 4,1, Østtyskland 3,6, Rusland 2,7, Frankrig 2,5 %.

17. *Svinefedt 1956*. Produktion 3,8 mill. t.
Nettoeksport: 397.000 t. Nettoimport: 353.000 t.
Eksportlande: U. S. A. 71,0, Holland 14,1, Argentina 5,3, Frankrig 5,0, Danmark 2,8 %.
Importlande: England 28,0, Cuba 22,1, Jugoslavien 11,9, Vesttyskland 11,6, Peru 4,5, Østrig 4,0 %.

18. *Talg 1956*. Produktion 2,8 mill. t.
Nettoeksport: 816.000 t. Nettoimport: 720.000 t.
Eksportlande: U. S. A. 84,4, Australien 6,1, New Zealand 6,0 %.
Importlande: Italien 15,3, Japan 14,7, Vesttyskland 10,3, Holland 8,9, England 8,2, Sydafrika 5,1, Mexico 4,7, Ægypten 4,2, Polen 3,2, Spanien 2,6, Cuba 2,5 %.

19. *Sukker 1956*. Produktion 36,6 mill. t. (+ Rusland 4,7 mill. t.)
Nettoeksport: 14.310.000 t. Nettoimport: 14.527.000 t.
Eksportlande: Cuba 37,6, Porto Rico 7,2, Hawaii 6,9, Philippinerne 6,5, Australien 5,2 %.
Importlande: U. S. A. 39,2, England 11,9, Japan 8,2, Canada 4,6 %.

20. *Palmeolie 1957*. Produktion 1,1 mill. t.
Nettoeksport: 570.000 t. Nettoimport: 512.000 t.
Eksportlande: Nigeria 29,6, Belg. Congo 27,0, Indonesien 22,6, Malaya-Singapore 10,1, Belgien 5,6 %.
Importlande: England 37,4, Vesttyskland 14,7, Holland 14,6, Frankrig 5,9, Indien 3,6 %.

21. *Copra 1956*. Produktion 3,4 mill. t.
Nettoeksport: 1.584.000 t. Nettoimport: 1.575.000 t.
Eksportlande: Philippinerne 61,0, Indonesien 18,4, Austr. Ny Guinea 4,0, Ceylon 3,7, Mozambique 2,6, Ny Hebriderne 1,8, Fr. Oceania 1,3 %.
Importlande: U. S. A. 19,2, Vesttyskland 18,9, Holland 8,7, Frankrig 5,8, Indien 5,5, England 5,4, Malaya-Singapore 5,3, Columbia 5,1, Sverige 4,9, Danmark 3,4 %.

22. *Bomuldsfrø 1957*. Produktion 14,7 mill. t. (+ Rusland 2,9).
Nettoeksport: 383.500 t. Nettoimport: 311.600 t.
Eksportlande: Sudan 46,8, Nicaragua 17,4, Syrien 14,3, Nigeria 7,8, Angola 3,3, U. S. A. 2,6 %.
Importlande: England 39,1, Japan 14,2, Vesttyskland 13,3, Libanon 11,5, Ægypten 10,1, Grækenland 7,7 %.

23. *Fåreuld 1957*. Produktion 1,1 mill. t.
Nettoeksport: 729.200 t. Nettoimport: 751.200 t.
Eksportlande: Australien 50,3, New Zealand 20,5, Argentina 7,9, Sydafrika 7,5, Uruguay 2,7, Pakistan 1,5 %.
Importlande: England 22,6, Frankrig 16,1, U. S. A. 11,9, Japan 10,0, Vesttyskland 9,5, Italien 8,4, Rusland 5,8, Belgien-Lux. 3,2 %.

24. *Silke 1957.* Produktion 28.550 t.
Nettoeksport: 7.748 t. Nettoimport: 6.913 t.
Eksportlande: Japan 57,8, Kina 38,4, Korea 1,4, Iran 1,0 %.
Importlande: U. S. A. 37,3, Rusland 22,7, Frankrig 13,8, England 7,1, Schweiz 5,8, Indien 3,8 %.

25. *Bomuld 1957.* Produktion 9,5 mill. t.
Nettoeksport: 3,15 mill. t. Nettoimport: 3,18 mill. t.
Eksportlande: U. S. A. 48,8, Mexico 9,0, Ægypten 8,4, Rusland 6,7, Pakistan 3,4, Syrien 2,6, Peru 2,4, Brasilien 2,1, Tyrkiet 1,9 %.
Importlande: Japan 18,5, England 11,7, Vesttyskland 11,0, Frankrig 9,8, Italien 6,0, Polen 3,8, Belgien-Lux. 3,4 %.

26. *Jute 1957.* Produktion 2,6 mill. t.
Nettoeksport: 807.500 t. Nettoimport: 911.900 t.
Eksportlande: Pakistan 97,2, Thailand 1,8, Nepal 0,5 %.
Importlande: England 16,5, Indien 13,4, Frankrig 11,0, Vesttyskland 10,1, Belgien-Lux. 10,1, U. S. A. 6,6, Italien 6,1, Japan 4,5, Polen 2,5 %.

27. *Sisal og andre agave taver 1956.* Produktion 800.000 t.
Nettoeksport: 482.000 t. Nettoimport: 466.000 t.
Eksportlande: Tanganyika 39,2, Brasilien 22,2, Angola 7,9, Kenya 7,5, Indonesien 6,5 %.
Importlande: U. S. A. 24,5, England 13,7, Vesttyskland 11,6, Frankrig 11,2, Canada 6,4, Holland 4,7 %.

28. *Hør 1956.* Produktion 270.000 t. (+ Rusland 520.000 t.)
Nettoeksport: 209.000 t. Nettoimport: 229.000 t.
Eksportlande: Holland 62,2, Frankrig 34,4, U. S. A. 1,0, Rusland 1,0, Ægypten 1,0, Danmark 1,0.
Importlande: Belgien-Lux. 54,1, England 22,3, Vesttyskland 11,8, Italien 3,1, Japan 1,7 %.

29. *Naturgummi 1956.* Produktion 1,9 mill. t. (Er utvivlsomt betydelig større, statistikken meget ufuldstændig).
Nettoeksport: 1,96 mill. t. Nettoimport: 1,92 mill. t.
Eksportlande: Indonesien 41,3, Mal.-Singapore 32,1, Thailand 6,8, Ceylon 4,5, Vietnam 3,2, Sarawak 21,1 %.
Importlande: U. S. A. 30,2, England 15,2, Frankrig 7,4, Vesttyskland 7,3, Japan 5,9, Rusland 5,8, Kina 3,7, Italien 3,1 %.

30. *Humle 1957*. Produktion 62.000 t.
Nettoeksport: 17.290 t. Nettoimport: 17.000 t.
Eksportlande: U. S. A. 34,8, Vesttyskland 21,9, Tjekkoslovakiet 17,5, Jugoslavien 13,8, England 11,3, New Zealand 0,8 %.
Importlande: Irland 11,5, Mexico 7,6, Canada 7,8, Belgien-Lux. 6,7, Brasilien 5,8, Cuba 5,5 %.

31. *Vin 1957*. Produktion 17,5 mill. t.
Nettoeksport: 25,5 mill. hl. Nettoimport: 26,8 mill. hl.
Eksportlande: Algier 62,7, Italien 7,2, Portugal 7,1, Spanien og Can. øer 5,8, tidl. Fr. Marocco 5,2, Tunis 5,0, Jugoslavien 2,6, Bulgarien 0,9 %.
Importlande: Frankrig 60,3, Vesttyskland 12,2, Schweiz 5,1, Angola 2,8, England 2,6, Belgien-Lux. 2,4 %.

32. *Tobak 1957*. Produktion 3,4 mill. t.
Nettoeksport: 658.000 t. Nettoimport: 585.000 t.
Eksportlande: U. S. A. 25,9, Tyrkiet 13,5, Grækenland 10,5, Rhodesia-Nyasaland 9,6, Bulgarien 7,4, Kina 6,6, Indien 5,3, Brasilien 4,5 %.
Importlande: England 24,3, Rusland 14,5, Vesttyskland 12,9, Holland 5,1, Frankrig 4,8, Belgien-Lux. 4,2 %.

33. *Kaffe 1957*. Produktion 3,1 mill. t.
Nettoeksport: 2,15 mill. t. Nettoimport: 2,17 mill. t.
Eksportlande: Brasilien 39,8, Columbia 13,4, Fr. Vestafrika 5,2, Mexico 4,1, Uganda 4,0, El Salvador 3,9, Belgisk Congo 3,1, Guatemala 2,9 %.
Importlande: U. S. A. 56,3, Frankrig 8,3, Vesttyskland 7,0, Italien 3,6, Sverige 2,6 %.

34. *Cacao 1957*. Produktion 761.000 t.
Nettoeksport: 780.000 t. Nettoimport: 790.000 t.
Eksportlande: Ghana 33,9, Nigeria 17,5, Brasilien 14,1, Fr. Vestafrika 8,5, Fr. Cameron 6,9 %.
Importlande: U. S. A. 27,9, Vesttyskland 13,7, England 12,2, Holland 9,6, Frankrig 7,5, Rusland 5,6 %.

35. *Te 1957*. Produktion 830.000 t.
Nettoeksport: 501.000 t. Nettoimport: 528.000 t.
Eksportlande: Indien 40,0, Ceylon 33,3, Kina 8,3, Indonesien 7,1, Formosa 2,4, Japan 1,9, Rhodesia Nyasaland 1,7, Kenya 1,5 %.
Importlande: England 47,5, U. S. A. 8,5, Australien 5,1, Canada 3,9, Irak 3,1, Ægypten 2,9, Rusland 2,8 %.

36. *Kartofler 1957.* Produktion 193,6 mill. t.
Nettoeksport: 1 mill. t. Nettoimport: 0,9 mill. t.
Eksportlande: Holland 27,7, Spanien 10,0, Frankrig 8,8, Danmark 7,1, U. S. A. 5,9, Polen 5,1, Irland 4,9 %.
Importlande: England 19,6, Vesttyskland 11,2, Algier 9,8, Uruguay 7,2, Belgien-Lux. 6,3, Ceylon 3,9 %.

Der kunne være god grund til at knytte bemærkninger til omsætningen i hver af de opførte varer eller varegrupper, og navnlig til at drage sammenligninger med omsætningen i tidligere år, men jeg skal her indskrænke mig til et forsøg på at angive hovedlinierne i landbrugsvarernes internationale bevægelser:

Alle slags korn, undtagen ris, kommer fra U. S. A., Canada, Argentina, Australien og enkelte andre tyndt befolkede lande og går til alle tætbefolkede, især de stærkt industrialiserede som England, Vesttyskland, Japan, Belgien, Holland o. s. v., men naturligvis også lande, hvor korndyrkning af en eller flere årsager er af forholdsvis ringe omfang som f. eks. Brasilien. Det er i overensstemmelse med, at kornproduktion kræver megen jord.

Hvede produceres i større mængder end nogen anden kornart og er sammen med rug det vigtigste madkorn i den vestlige verden.

Ris, hvoraf der avles omtrent lige så mange mill. t. som af hvede (215 mod 232) er det almindeligste madkorn for ca. 1.100 mill. mennesker i Asien eller henimod halvdelen af jordens befolkning.

I de senere år foregår en vis udligning, idet hvede vinder indpas i Østen, især gennem amerikanske leveringer, medens ris bliver mere almindelig spise i Vesten.

Den samlede årsproduktion af alle slags korn kan for 1956 opgøres til 898 mill. t. Forbruget til menneskelig ernæring udgør næppe mere end 350 mill. t. (120 kg årligt pro persona). Forbruget til udsæd kan anslås til 80–100 mill. t og forbruget til industri til 20–30 mill. t. Det bliver 470 mill. t. De resterende 435 mill. t eller henimod halvdelen af hele kornhøsten må henføres til foderresten og søges udnyttet gennem husdyr.

Kød af drøvtyggere – kvæg og får – kommer ligeledes fra tyndt befolkede lande og går til tætbefolkede, men kun til de stærkt industrialiserede, d. v. s. de velhavende og ganske særlig til England. Af oksekød har Argentina gennem årene været langt den største eksportør, dog mindre fremtrædende i de sidste 10 år end før krigen.

Det er karakteristisk, at tætbefolkede industrilande indfører kød, selv om de ellers lægger stor vægt på selvforsyning. Det skyldes at produktion af drøvtyggerkød kræver megen jord og følgelig er for dyr at gennemføre i tæt befolkede lande ud over visse mængder svarende til for håndenværende arealer.

Om et tyndt befolket land får overskud af korn eller af kød afhænger af klimaet og specielt af nedbøren. Irland med megen fugtighed og god græsvækst eksporterer kvæg og kød; Tyrkiet med ringe nedbør derimod korn. Fåre- og lammekød kommer hovedsagelig fra den sydlige halvkugle, Australien, New Zealand og Argentina, hvor produktion af uld spiller en betydelig rolle. De to små lande, New Zealand og Danmark tilsammen er verdens største eksportører af kød ialt. Det samme er i endnu højere grad tilfældet med smør og ost.

Produktion af mælk kræver også megen jord, men forudsætter samtidig mere intensiv drift og flere industrielle hjælpemidler. Mælkeprodukter kommer derfor fra højt udviklede landbrug i tyndt befolkede lande som New Zealand, Danmark, Australien og Canada, altså de tempererede zoner og går til alle tætbefolkede og højt industrialiserede lande, som har råd til at indføre sådanne kostbare og værdifulde levnedsmidler.

Mælkeprodukterne deler sig imidlertid i fedtstoffer og protein.

Smørfedt kan erstattes med andre fedtstoffer som planteolier m. m. til fremstilling af margarine og lign. Vegetabilske fedtstoffer produceres overvejende i sydligere lande, da dannelse af fedtstoffer kræver megen solenergi. Produktion og international omsætning af plantefedt er mange gange større end af smør, og der spises langt større mængder fedtstoffer, end der kunne fremstilles af mælk. Afsætning af smør er således et spørgsmål om priser, da de fleste hellere vil spise smør end margarine.

Protein har derimod i en lang årrække været genstand for stigende efterspørgsel og får stadig større værdi i sammenligning med smørfedt.

Andre dyriske fedtstoffer end smør, således som svinefedt og oksetalg må betragtes som biprodukter fra produktionen af flæsk og oksekød. Tilsammen fremkommer de i større mængde og er genstand for større international omsætning end smør. Karakteristisk nok kommer de hovedsagelig fra velhavende oversøiske lande, især U. S. A., hvor man kan tillade sig at spise kød fra velfedede dyr og sælge fedtet til en hvilken som helst pris. Blandt importørerne er de fattige lande især Kuba derimod mere fremtrædende end for smørrets vedkommende.

Svinekød og æg kan fremstilles i nærheden af forbrugscentrene, selv om der ikke er ret megen jord til rådighed. Følgelig er der hidtil ikke kommet ret meget af disse produkter fra oversøiske lande til Europa, snarere går det den anden vej, d. v. s. at kornet har været i Europa til forædling.

Der er to store omsætningscentre for svinekød, nemlig i Europa fra Danmark, Polen og Holland til England og i Østen fra Kina til Hongkong.

Noget lignende kan siges om æg, men her er det Holland og Danmark, som leverer til Tyskland, medens Kina også leverer æg til Hongkong. Andre importører er Venezuela, Italien og Schweiz.

Det er bemærkelsesværdigt, at Kina og visse andre lande i Østen har

overskud af svinekød, æg og fjerkrækød, og at Hongkong er største aftager. Hongkong er jordens tættest befolkede økonomienhed, ca. 200 indb. pr. ha, og forsyningen er dog bedre end i flere andre asiatiske områder. Selvforsyning er altså ikke afgørende men derimod evnen til at skaffe fornødne levnedsmidler, ligegyldigt hvor de kommer fra.

Under vore dages transportmuligheder kan forædlede produkter sendes over lange afstande. Dette er bl. a. kommet frem ved eksport af fjerkrækød fra U. S. A. til Europa og hænger sammen med store industrielle enheders overlegenhed. Meget store rationelle svine- og fjerkræfabrikker truer med at tage disse produktioner fra landbruget.

Den internationale omsætning af *grøntsager og frugt* er ikke taget med i foranstående oversigter. Den er i reglen dikteret af klimatiske og sæsonmæssige forskelle. Algier er verdens største eksportør af vin. Det overrasker at Frankrig er største nettoimportør af denne vare.

Ved gennemgang af det forelagte materiale bliver man slået af to forhold der fortjener at fremhæves, nemlig:

1) Englands fuldstændig dominerende stilling i importen af landbrugsvarer.

England er verdens største importør af korn (ca. 20 %) og langt den største importør af husdyrprodukter; aftager godt 60 % af svinekød, 90 % af fåre- og lammekød, 40–50 % af oksekød, 70 % af smør og mere end 40 % af ost. I 1938 aftog England desuden 58 % af æg; det var 207.000 t. Denne import er nu omtrent erstattet med korn, idet indførslen af æg i 1957 kun var 8.000 t. Desuden aftager England 20 % af sukker og store mængder grøntsager og frugt, har større import af planteolier end af smør, indfører store mængder svinefedt og talg så vel som andet slagteaffald. Hertil kommer en vældig import af uld samt af bomuld og de fleste andre vegetabilske råstoffer.

Disse kendsgerninger lader ingen tvivl om, at det er *befolkningstætheden i forbindelse med industrialiseringen, der er afgørende for afsætning af landbrugsvarer.*

2) Danmarks fremtrædende andel i eksporten af husdyrprodukter skyldes ringe befolkningstæthed, stærk industrialisering, samt klima og beliggenhed. Danmark er verdens største eksportør af svinekød, næststørste eksportør af smør og æg, nr. 3 af ost, nr. 5 af okse- og kalvekød og har betydelig eksport af forskellige andre husdyrprodukter.

Dette får os til at erindre forskellen på produktion og eksport. Danmarks produktioner er kun små i sammenligning med de store lande som Rusland, U. S. A., Tyskland, Frankrig m. fl., men i den internationale omsætning af husdyrprodukter spiller Danmark en stor rolle – er på en måde en stormagt.

Dette gør snarest Danmarks stilling mindre sikker, idet små forskyd-

ninger i produktion og forbrug i et stort aftagerland kan øve stor indflydelse.

Et par varegrupper fortjener særskilt omtale:

Den ene gruppe er udsæd, avlsdyr og andet *Formeringsmateriale*. Omsætningen heraf er ikke specielt afhængig af befolkningstæthed eller industrialiseringsgrad. Disse varer går deres egne veje efter avlsværdi, dyrkningsværdi og behov m. m. Den nødvendige overpris opnås enten ved høj pris en gang for alle eller ved licenser for fremavl og formering. Både planteavl og husdyravl i Danmark er ganske overvejende grundlagt på formeringsmateriale fra udlandet, og nye tilførsler finder stadig sted. På den anden side har Danmark i den nyere tid eksporteret både sorter, stammer og avlsdyr.

Den anden specielle varegruppe, er *konserves* og andre preserverede levnedsmidler. Af nærliggende grunde er forbruget af sådanne varer steget kolossalt, og vil utvivlsomt stige yderligere. Mangel på hushjælp, større holdbarhed, lettere transport og fordeling og forskellige bekvemmeligheder findes at opveje den lidt ringere kvalitet.

Det drejer sig især om konserves af mælk, kød, gemyse og frugt.

Som anført i oversigt nr. 9 androg den samlede nettoeksport af mælkekonserves 1956 ca. 750.000 t, overvejende fra Holland og U.S.A., Australien, New Zealand og Danmark. Eksporten er meget spredt, den fordeler sig faktisk på alle lande, især i de varmere zoner, hvor fremskaffelse af frisk og sund mælk er forbundet med store vanskeligheder, og går fortrinsvis til kolonier af europæere og amerikanere samt til skibsproviantering. Danmark eksporterede 1958 ca. 65.000 t fordelt på over 100 lande; største aftagere var Burma, Singapore, Venezuela, Thailand, Vesttyskland og England.

Af kødkonserves udgjorde nettoeksporten fra alle lande 1956 ca. 340.000 t. Den er ikke inkluderet i de forannævnte omsætninger af forskellige kødsorter. Danmarks eksport androg 52.000 t i 1951, 62.000 t i 1956 og 71.000 i 1958. Største aftagere var her England med ca. halvdelen, U. S. A. med 1/3 og Venezuela med omtrent en tiendedel, men små mængder leveres til mangfoldige lande.

Af gemyse og frugtkonserves er forbrug og omsætning ligeledes stærkt stigende. Fremgangen er størst for frosne varer.

Karakteristisk for alle disse og andre levnedsmidler i konserveret stand er, at fremstilling og eksport ikke er bundet til landet, der har den egentlige vare, men derimod knyttet til industrien. For eksempel har Holland fuldt så stor eksport af kødkonserves som Danmark, skønt Holland har underskud af kød, medens Danmark har et mægtigt overskud. Det viser sig også ved, at England og Vesttyskland har eksport både af mælkekonserves og kødkonserves. I disse tilfælde spiller prismanipulationer dog sikkert en betydelig rolle.

For dansk landbrug er hovedspørgsmålet, i hvilket omfang konserveseksporten betyder forøget afsætning eller den blot træder i stedet for afsætning af samme vare i den almindelige form. Produktionen af konserves vokser overalt. Flere og flere lande får de fornødne fabrikker og lægger an på eksport, det gælder endog Kina som forsøger at erobre markeder i Malaya-Singapore, hvor Danmark er leverandør. Det er givet, at Danmark må være med i kapløbet, og der skulle også være chancer for udvidelser. Egentlig nye markeder kan dog ikke findes, da alle lande forlængst er med i omsætningen.

III. BETINGELSER

Som det fremgår af foranstående beror den internationale omsætning dels på naturgivne og dels på samfundsskabte tilstande og er derfor i hovedtrækkene af ret konstant karakter. Men i tidens løb sker naturligvis ændringer, som øver indflydelse på omsætningen. Det kan være ændringer i produktion, ændringer i levemåde, politiske omslag, og det kan være ændringer som følge af den økonomiske udvikling. Disse sidste kan kaldes naturlige ændringer, og de er både de vigtigste og de sikreste.

Her møder vi atter de to grundlæggende faktorer, befolkningstæthed og industrialiseringsgrad.

Verdens *befolkning* stiger for tiden 1–1,5 % om året. Det betyder imidlertid ikke så meget som almindeligt antaget. 1,4 % giver 39,4 mill. Det er rundt regnet 1 person for hver 100 ha landbrugsareal, hvilket næppe kan mærkes og sagtens kan mere end opvejes ved forøgelse af planteproduktionen og forbedring af dens udnyttelse. Desuden kunne befolkningstilvæksten let opvejes ved en lille ændring i kostens sammensætning i retning af mere vegetabilsk føde.

Den anden faktor, *Industrialiseringen* er af langt større virkning, idet den betyder, at mange personer går fra landbruget til andre erhverv, og at produktionen pro persona stiger over det hele, hvilket giver større købeevne og mulighed for større konsum af animalske levnedsmidler. At dette øver stor indflydelse på forbruget må stå klart, når det erindres, at der til fremstilling af 1 kalorie i animalske levnedsmidler gennemsnitlig er brugt 5 fordøjelige kalorier i foderet.

En vegetar spiser ca. 1 foderenhed (3000 kal.) om dagen. Gennemsnitsdanskeren med ca. 3250 kal. og godt 40 % animalier bruger 3 F. E. om dagen.

For jordens befolkning vil 2750 kal. om dagen være fuldt tilstrækkelig[4]); det er netop 1 mill. kal. om året. På grundlag heraf kan opstilles følgende forbrugsskala:

[4]) Die Ernährung von Mensch und Tier, Dr. Walther Krüger og Kurt Böhme, Göttingen.

Udelukkende plantefode		1 mill. kal.	=	333	F.E.	årligt
25 % Animalier	$^3/_4+^1/_4\times 5 = 2$	– –	=	666	–	–
50 % Animalier	$^1/_2+^1/_2\times 5 = 3$	– –	=	999	–	–
75 % Animalier	$^1/_4+^3/_4\times 5 = 4$	– –	=	1332	–	–
100 % Animalier	$0+1\times 5 = 5$	– –	=	1665	–	–

Heraf ses yderligere, hvad øget konsum af animalske levnedsmidler betyder i forbruget af planteprodukter.

Og industrialiseringen skrider frem i alle lande.

Spørgsmålet er så, om den forøgelse, der samtidig sker i landbrugsproduktionen er mindre eller større end stigningen i forbruget. Det sidste kan snarest blive tilfældet i et tyndt befolket land, medens landbruget næppe kan følge med i et tæt befolket land.

Det må følgelig ventes at industrialisering i et tætbefolket land vil foranledige større import, medens industrialisering i et tyndt befolket land kan fremkalde forøget overskud af landbrugsprodukter. Sådan er det jo f. eks. gået med England og Danmark.

Heraf må sluttes, at danske bidrag til ophjælpning og industrialisering af underudviklede lande, snarest kan bidrage til øget afsætning, når det pågældende land er tætbefolket, men iøvrigt afhænger virkningen og værdien for Danmark af, om den forøgede import foretages i form af korn og andre plantedele eller i form af husdyrprodukter.

Ved siden af den normale økonomiske udvikling kan omsætningen påvirkes af administrative ændringer i indførsels- og udførselsbetingelser, der kan øve stor indflydelse ikke alene på priserne, men også på produktionen, og sådanne ændringer har jo i de senere år været meget hyppige ganske overvejende med det formål at formindske indførslen.

Herunder falder også sammenlægning af to eller flere markeder, hvorved de indre forskelligheder udlignes, så behovet udefra bliver mindre end ellers. Det har vi set med Benelux, og det er jo netop, hvad vi frygter af Fællesmarkedet for de 6, hvis betydning for Danmark jeg iøvrigt ikke skal komme nærmere ind på ved denne lejlighed.

Kun skal det understreges, at Vesteuropa (17 O. E. E. C.-lande) under eet, altså inklusive Danmark, er verdens største marked for landbrugsprodukter. Området har en årlig nettoindførsel på ca. 20 mill. t korn, 5 mill. t oliekager og lign., 3 mill. t fedtstoffer, 1 mill. t kød, betydelige mængder smør, ost og æg samt 5 mill. t grøntsager og frugt. Herunder tegner de seks fællesmarkedslande sig for 8 mill. t korn, 2,5 mill. t oliekager og 1,77 mill. t fedtstoffer samt betydelige mængder oksekød og æg m. m.

Der er således ingen mulighed for selvforsyning på den nuværende eller en højere levefod, hverken for de seks eller for alle 17 lande, men jo flere lande og markeder, der lægges sammen desto mindre bliver omsætningen med omverdenen; hvis alle markeder blev slået sammen, ville vi

have eet fælles marked for hele jordkloden, og denne ville i hvert fald foreløbig være henvist til selvforsyning.

Det er utopisk at regne med en sådan tilstand, og det er heller ikke sikkert, den ville fungere tilfredsstillende i praksis. Der ville sandsynligvis opstå meget store prissvingninger, og disse ville hurtigt føre til dannelse af grupper med tilførsels- og prisreguleringer.

Under alle omstændigheder er situationen i dag sådan, at man tværtimod må regne med flere og flere indgreb i omsætningen.

Det kan følgelig ikke overraske, at danske frihandelssynspunkter, som er gjort gældende i internationale forhandlinger, ingen som helst virkning har haft. Der kendes ikke noget tilfælde, hvor disse synspunkter har givet nogen fordel for afsætning af danske landbrugsprodukter. Det har derfor næppe været formålstjenligt at hævde dem hidtil, og har bestemt intet fornuftigt formål at holde fast ved dem, så meget mere som danskerne ligesom andre kun er frihandelstilhængere, når de har overskud af den pågældende vare.

Noget lignende kan siges om subsidier til landmændene i udlandet. Vore protester imod dem har ikke haft den fjerneste virkning, og det er lidet fremmende for samarbejde at kritisere og fordømme, at udenlandske landmænd får understøttelser, som de har kæmpet hårdt for at få og som vel nok i de fleste tilfælde har deres gode grunde.

Man må huske på, at hovedargumentet for statstilskud og prisgarantier altid er, at landmændene ikke har kunnet følge med de andre erhverv i indkomststigning inden for deres egne landegrænser. Dette skyldes hyppigt, at brugerne er for små og jordene ofte spredte. Denne svaghed kan kun afhjælpes ved afgang fra landbruget til andre erhverv og samtidige jordreformer, men disse processer er vanskelige og foregår ikke hurtig nok. Så opstår kravet om hjælp, og det går altid ud på opretholdelse af priser, der kan give landmændene en rimelig indtjening i forhold til, hvad der opnås i andre erhverv.

Hjælpen til landbruget foregår efter to forskellige principper. I England garanterer staten visse priser til producenterne, og må følgelig direkte betale landmændene differencen mellem den garanterede pris og den pris landmændene har opnået (markedsprisen). Derfor taber de engelske landmænd ikke noget ved at markedsprisen falder på grund af store indførsler, og de lave priser kommer naturligvis konsumenterne d. v. s. industrien tilgode. Det er Englands tradition at have lave levnedsmiddelpriser.

I Tyskland og andre lande får producenterne markedsprisen, og for at holde den på et vist niveau må tilførslerne reguleres. Dette sker dels ved at regulere den hjemlige produktion ved at begrænse indførslen af korn, og dels ved at regulere indførslen af animalske levnedsmidler. Man kan selvfølgelig ikke vente adgang til ubegrænset indførsel af f. eks. svinekød, når landet selv begrænser indførslen af korn.

Det engelske system er for så vidt det farligste, som det kan føre til overdreven indførsel af korn og foderstoffer med deraf følgende udvidelse af den hjemlige husdyrproduktion, således som vi har oplevet det med æggene, men det tyske system er også uheldigt, fordi det fører til høje priser og mindre forbrug.

Det tyske system som er almindelig udbredt, fører desuden til hyppige ændringer af indførslen, for at markedsprisen kan holdes, hvilket atter fører til krav om mindstepriser, der betyder, at indførslen standses, når priserne går ned eller truer med at gå ned under det fastsatte minimum. Det er ensbetydende med ganske uberegnelig og uregelmæssig kontingentering og i grunden den farligste form for indførselsregulering. Mærkelig nok blev dette system for 4–5 år siden foreslået i O. E. E. C. fra dansk side. Man har senere taget afstand derfra, men importlandene har selv taget det op, og tanken er forresten ikke ny. Den er oftest blevet realiseret i form af glidende toldsatser.

Hvad vi skulle have, er en kombination af de to systemer, bestående i:

1) Koordinering og en vis regulering af de vesteuropæiske landes indførsel af korn og andre råvarer, således at priserne på husdyrprodukter holdes på et rimeligt niveau. Det ville kun dreje sig om spidserne af råvareimporten, som alligevel kun giver ringe eller slet ingen fortjeneste.

2) Omlægning af hjælpen til landmændene efter det britiske system, således at tilskudene betales direkte til producenterne og derfor ikke øver nogen indflydelse hverken på markedsprisen eller på forbrugerprisen. Denne ville blive forholdsvis lav og fremkalde bedre forsyning og større produktion, eventuelt ved øget import af korn og foderstoffer.

Antagelig måtte en sådan ordning suppleres med fælles optræden over for dumping med husdyrprodukter.

Systemet ville ikke være til skade for nogen landmand eller noget land, og regeringerne vil være interesseret i at reformere landbruget, så tilskudene efterhånden kunne reduceres.

Grundmotivet er, at det ikke er muligt at gennemføre en fælles markedsordning for landbrugsprodukter uden en vis samordning og tilpasning af medlemslandenes produktioner i forhold til efterspørgslen. Eller bliver det en stadig kamp med symptomer?

En markedsordning efter de her optrukne linier behøvede ikke at forringe mulighederne for afsætning til og indførsel fra den øvrige verden.

Forf. fremsatte forslaget mere detailleret i sept. 1958 til landbrugsrådet, og det har været offentliggjort i Andelsbladet, Ugeskrift f. Landmænd og Fyns Tidende samt i Agrarwirtschaft med et ret udførligt resumé på engelsk[5]).

[5]) Agrarwirtschaft november 1958 og januar 1959: Grundlagen und Rahmen einer westeuropäischen Marktordnung.